

Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
de heer dr. R.H.A. Plasterk
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

datum: 30 november 2009
uw kenmerk: MLB/LB/163358
uw brief van: 30 oktober 2009
ons kenmerk: let_2009.05554/2

onderwerp: Advies evaluatie Wet op de vaste boekenprijs

Zeer geachte heer Plasterk,

Op 30 oktober 2009 stuurde u de Raad voor Cultuur uw conclusies ten aanzien van de evaluatie van de Wet op de vaste boekenprijs. U vraagt tevens of de Raad kan instemmen met de onderzoeksresultaten, de voorgestelde wetswijzigingen en het opzetten van een studie naar de gevolgen van digitalisering voor de Wet op de vaste boekenprijs (Wvbp).

De evaluatie

Tijdens de behandeling van de Wvbp is de Raad voor Cultuur destijds door de Tweede Kamer om advies gevraagd over een concept-wetsvoorstel van de leden Dittrich en Halsema. In mei 2003 sprak de Raad een positief oordeel over het voorstel uit.¹ Dit advies sloot naadloos aan bij een eerder advies, december 2002 aan de staatssecretaris van Cultuur en de minister van Economische Zaken over de vaste boekenprijs. Daarin adviseerde de Raad eveneens vanuit cultuurpolitieke overwegingen te kiezen voor een - wettelijk verankerde – vaste boekenprijs. De verwachting was dat afschaffing grote gevolgen zou hebben voor de unieke infrastructuur in Nederland, met een fijnmazig netwerk van boekhandels door het land, een uitgebreid bibliothekenstelsel en een grote diversiteit aan uitgeverijen met een breed aanbod.²

Op 1 januari 2005 is de Wvbp van kracht geworden. In de wet wordt bepaald dat de minister van OCW binnen vijf jaar verslag moet doen aan de Staten-Generaal over de doeltreffendheid en de effecten van de wet in de praktijk. Ten behoeve van dit verslag heeft u verschillende kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeken laten uitvoeren.

¹ *Advies Wet op de vaste boekenprijs*, let-2002.5166/4, Den Haag, 12 mei 2003.

² *Evaluatie vaste boekenprijs*, let-2002.4460/3, Den Haag, 11 december 2002.

De resultaten hiervan geven volgens de Raad geen aanleiding de Wvbp fundamenteel aan te passen. De evaluatie is breed opgezet en gedegen aangepakt. Zo heeft de Koninklijke Vereniging van het Boekenvak (KVB) een inventarisatie in het veld uitgevoerd. Daaruit blijkt dat er inmiddels een breed draagvlak voor de Wvbp is ontstaan, terwijl bij invoering van de wet verschillende sectoren in het veld nog sceptisch waren. Het onderzoek van het onderzoeksbureau Ape bevat een kwantitatieve en een kwalitatieve analyse. Het betreft een inhoudelijk onderzoek waar is gekeken naar de bijdrage van de wet aan de cultuurpolitieke doelstellingen. Samenvattend wordt gesteld dat “de wet heeft bijgedragen aan de realisatie van de cultuurpolitieke doelstellingen van een pluriform aanbod en brede beschikbaarheid van boeken”.³

De Raad herkent het geschetste beeld. De infrastructuur lijkt te voldoen, het aantal verkooppunten is niet of nauwelijks gedaald en het aanbod is na invoering van de wet wat betreft diversiteit vrijwel gelijk gebleven.⁴ De stellige bewering dat dit een gevolg van de wet is, wordt in het kwantitatieve deel van het onderzoek echter niet of nauwelijks cijfermatige onderbouwd omdat cijfermateriaal niet of nauwelijks (compleet) voorhanden is. De kwalitatieve onderbouwing van de stelling is naar mening van de Raad zelf overtuigender.

Beter en vollediger cijfermateriaal is dan ook nodig. De Raad deelt in deze de mening van de minister. De verantwoordelijkheid voor accurate data ligt in beginsel bij de branche zelf, maar de overheid kan niet geheel afzijdig blijven omdat er ook cultuurpolitieke belangen in het geding zijn.

U schrijft overigens in de adviesaanvraag dat het assortiment van de gemiddelde boekhandel lijkt af te nemen. Het aanwezige cijfermateriaal duidt in het Ape-onderzoek op deze trend. Echter, de onderzoekers geven zelf al aan dat het niet aannemelijk is dat het titelaanbod daadwerkelijk gedaald is, gezien de sterke opwaartse trend in de jaren 2005-2008.

“Waarschijnlijk zijn verschillen terug te brengen op andere selecties in het bestand van het Centraal Boekhuis (zo is het voorstelbaar dat in *Boek en markt* niet alleen de afnemers met een depotaansluiting zijn meegenomen)”.⁵

Tot slot heeft het Commissariaat van de Media een zelfevaluatie van het toezicht en handhaving op de wet uitgevoerd.⁶ Het positieve beeld dat daaruit naar voren komt kan de Raad onderschrijven. In het advies over het concept-wetsvoorstel in 2003 stelde de Raad al dat het oprichten van een nieuw zelfstandig bestuursorgaan voor het toezicht en de handhaving een te zwaar instrument zou zijn en pleitte hij voor het onderbrengen daarvan bij een reeds bestaande organisatie. Dat is het Commissariaat geworden. Na wat opstartproblemen blijkt het bij deze organisatie adequaat te functioneren.

³ A. Notenboom, C. Schrijvershof en R. Goudriaan, *Evaluatie van de Wet op de vaste boekenprijs*, Den Haag, augustus 2009.

⁴ De opkomst van internetboekhandels heeft wezenlijk bijgedragen aan de beschikbaarheid van boektitels. Deze ontwikkeling is vanzelfsprekend voor 2005 ingezet, maar neemt steeds vastere vormen aan.

⁵ A. Notenboom, C. Schrijvershof en R. Goudriaan, *Evaluatie van de Wet op de vaste boekenprijs*, Den Haag, augustus 2009, pagina 26.

⁶ Peter Vis, *Wet op de vaste boekenprijs. Mening over toezicht*, Rotterdam 16 februari 2009.

Voorstellen minister

U stelt een drietal wetswijzigingen voor. Het gaat om een oplossing voor de toename van de buitenlandse internetverkoop, het herstellen van de auteurs- en werknemerskortingen en het uitsluiten van uit het buitenland geïmporteerde bladmuziekuitgaven. De Raad kan zich vinden in deze voorstellen en ziet op dit moment geen aanleiding daar andere wijzigingen aan toe te voegen.

U wilt daarnaast op korte termijn een onderzoek starten naar de gevolgen van digitalisering voor het boekenvak. Daar heeft de Raad bedenkingen bij. Er dreigt een aanzienlijk gevaar dat de resultaten van een dergelijk eenmalig onderzoek bij de publicatie al achterhaald zijn. De Raad ziet meer in een goed opgezet monitorsysteem waarbij per kwartaal wordt gekeken naar een aantal parameters zoals boekverkoop, inkomsten van auteurs en het aanbod van uitgeverijen. Als er wezenlijke veranderingen op verschillende onderdelen worden vastgesteld, kan op dát moment de afweging worden gemaakt welke aanpassingen dit vraagt van het beleidsinstrumentarium, waaronder de vaste boekenprijs. Onder regie van de overheid zouden de verschillende brancheorganisaties de benodigde data kunnen aanleveren. Dit sluit aan bij de eerdere constatering van de Raad dat hier zowel een taak ligt voor de overheid als de markt.